

ולכן פשוט שאין להחמיר ביותר, ואין לאסור יין שנגע בו ישראל מחלל שבת א"כ נגע בו ממש, ולא בנגיעת הבקבוק. ולכן יין זה שהאורח שלכם נגע בבקבוק לא נאסר כלל מעיקר הדין אפילו בשתיה.

וגם כאשר נאסר לגמרי כגון שנגע ביין עצמו, פשוט ביותר שמותר ליתנו לישראל מחלל שבת ואין בזה שום איסור כלל (וכך פסק להדיא בספר מנחת-פתים), ולא שייך כאן לפני עור לא תתן מכשול ואכמ"ל.

לשאלתך השניה, אם מותר לסמן צורת שתי וערב במתמתיקה וכדומה, כתבתי בזה תשובה להתיר בפשיטות (תתפרסם בע"ה ב"עשה לך רב" חלק ה'). אך להשתמש בכיפה או באיזה חפץ אחר שיש בו צורת שתי וערב אף שאין לאסור מן הדין, אין ראוי לעשות כן.

כא

סימון שתי-וערב במתמתיקה

עם שובי מחו"ל מצאתי מכתבך מיום י"ח כסלו דנא. לרוב טרדותי נמנע ממני להשיבך על שאלתך במכתבך הנ"ל, עד כה, וגם עתה אעשה זאת בקצירת האומ"ר מאפס הפנאי:

שאלתני על מה שנוהגים במתמטיקה לסמן סימן "פלוס" בצורת שתי-וערב, וכן מערכת צירים וכו'. האם דבר זה מותר וכו'. ישנם רבים המסמנים בצורה $+$, האם זה מחוייב מן הדין או שהוא מנהג חסידות... ופתרון זה אינו מתאים למקרים שונים כגון שרטוט, עבודות חשמל וכו'.

פשוט ביותר שאין שום איסור בציון שתי-וערב לסימן פלוס. ונכון ציינת להלכה שאין איסור בצורות הנעשות לשם נוי (כפסק מרן

בסימן קמ"א סעיף א'), וכ"ש בזה כמובן מאליו. אלא כל ההיתר הוא ליהנות מאותה צורה, אבל להשהותה אסור כפי המבואר שם משום חשד. אלא שכל עיקר האיסור הוא בפסל ממש, אבל בציור שהוא דבר שאינו בולט ודאי שיש מקום להקל (ועיין עוד בחכמת אדם כלל פ"ה אות ב'). ובנדון דידן הרי הוא כתיבה שוקעת ומותר. ופוק חזי מאי עמא דבר שהכל נוהגים להשתמש בסימנים אלה במטימתיקה ואין מוחה.

זאת ועוד מצאנו היתר ברור יותר בצורת שתי-וערב שעל גבי מטבעות כסף. ומעולם לא שמענו איסור שימוש במטבעות שיש בהם צורת שתי-וערב (עיין למרן החיד"א בברכ"י סימן קמ"א אות ל' מ"ש בשם הרב בית-דוד סוף סימן ע"ד טעם להתיר). ושם הרי היא בולטת ואעפ"כ התירו, ופשוט שכל שאין הכונה לעבודה זרה אין צורך להחמיר.

והנה ציינת דברי הרא"ש (במסכת סוכה פרק לולב הגזול סוף סימן כ"ו) שכתב על דברי בעל-העיטור, הסובר שנענועי הלולב הם, מוליך ומביא מעלה ומוריד בלבד. וכתב הרא"ש שהראשון שהנהיג כך היה נראה לו שהמוליך ומביא לארבע רוחות נראה כעושה שתי וערב (והשיגו) ואדרבא כשמוליך ומביא לשתי רוחות ומעלה ומוריד הוא הנראה שתי-וערב וכו'. ומזה נראה שיש לאסור ציור שתי וערב אפילו בדבר שאינו עושה שום רושם כלל וכ"ש בנדון דידן.

והנראה לי בזה שלא משום עבודה זרה "גופה" נגעו בה, שהרי אין כאן שום מציאות עבודה זרה בפועל, אלא משום דרכי פולחן נגעו בה, שכן נוהגים הם בשעת תפלתם להצטלב שתי וערב כידוע. והחשש כאן הוא שהרואה יחשוב שנענועים אלה מכוונים לאותה צורת פולחן, ודוק. וכבר ידוע כמה הקפידו רבותינו ז"ל בכל דבר הנעשה ברבים משום חשש עבודה זרה.

והי"ת יזכנו לראות בהכרתת אלילים מן הארץ, והי' ה' אחד ושמו אחד.